

Παγκόσμια προβλήματα στη διαχείριση του νερού

Στόχοι

- Ποια είναι τα παγκόσμια περιβαλλοντικά και κοινωνικά προβλήματα που σχετίζονται με το νερό.
- την ποικιλία των παραγόντων, που παρεμβαίνουν στην εμφάνιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων, τα οποία είναι μεταξύ τους αλληλένδετα.
- το γεγονός ότι η εξασφάλιση επαρκούς ποσότητας και ποιότητας νερού αποτελεί βασικό δικαίωμα για όλους τους πολίτες της γης, για το οποίο πρέπει να αναλάβουμε όλοι τις ευθύνες μας.

Πληροφορίες

Διαστάσεις των παγκόσμιων προβλημάτων που συνδέονται με το νερό

Η έλλειψη, καθώς και η κακή ποιότητα νερού συνεχίζουν να αποτελούν ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα της εποχής μας.

- Πάνω από 6.000 παιδιά πεθαίνουν καθημερινά από ασθένειες που σχετίζονται με την έλλειψη ή την κακή ποιότητα του νερού.
- 1,2 δισεκατομμύρια άνθρωποι, δηλαδή σχεδόν ο ένας στους πέντε κατοίκους, δεν έχουν καθαρό νερό να πουν.
- Κάθε στιγμή τα μισά κρεβάτια των νοσοκομείων καταλαμβάνονται από ασθενείς, που υποφέρουν από ασθένειες που σχετίζονται με το νερό.
- Στην Κίνα, Ινδία και Ινδονησία, εξαιτίας των ασθενειών διάρροιας πεθαίνει διπλάσιος αριθμός ανθρώπων σε σχέση με αυτούς από AIDS.
 - Με τη συνέχιση των σημερινών τάσεων, μέσα στα επόμενα είκοσι χρόνια αναμένεται ότι οι μισοί περίπου άνθρωποι (3,5 δισεκατομμύρια) θα ζουν σε χώρες, που αντιμετωπίζουν προβλήματα με το νερό.
- Πολλοί άνθρωποι, κυρίως γυναίκες, στην Αφρική και αλλού πρέπει να περπατάνε πολλές ώρες κάθε μέρα για να κουβαλήσουν το νερό που πίνουν.

- Σύμφωνα με την Έκθεση των Ηνωμένων Εθνών «Νερό για τη Ζωή, Νερό για τους Ανθρώπους» (2003), οι 263 διεθνείς διασυνοριακές λεκάνες απορροής, που καλύπτουν το 45% της επιφάνειας της ξηράς κι επηρεάζουν το 40% του παγκόσμιου πληθυσμού σε 145 κράτη μπορεί να αποτελέσουν αιτία συγκρούσεων για το νερό.

Στις περισσότερες περιοχές υπάρχει ακόμα αρκετό νερό για να καλύψει τις ανάγκες όλων, δεν γίνεται, όμως, σωστή χρήση και διαχείριση του υπάρχοντος νερού. Συχνά, μεγάλες ποσότητες νερού δεσμεύονται σε υδροβόρες καλλιέργειες ειδών που προορίζονται για εξαγωγή. Ιδιαίτερα στις χώρες, όπου η ζήτηση αυξάνει με ρυθμό εξαιρετικά μεγάλο, όπως στις Ηνωμένες Πολιτείες, πολύ νερό σπαταλιέται ή χρησιμοποιείται αναποτελεσματικά. Και σε περιοχές, όμως, με μικρό ρυθμό ανάπτυξης, όπως στην Ινδία, η ποσότητα

νερού που καταναλώνεται στους ορυζώνες είναι πολλαπλάσια από αυτή που μπορεί να αναπληρωθεί από τη φύση.

Οι απώλειες σε νερό λόγω διαρροών, παράνομων συνδέσεων και σπατάλης αντιπροσωπεύει σε κάποιες χώρες το 50% του πόσιμου νερού. Σημαντικό είναι το γεγονός ότι από το διαθέσιμο γλυκό νερό, περίπου το 70% χρησιμοποιείται αναποτελεσματικά στη γεωργία, καθώς το 60% αυτού χάνεται λόγω εξάτμισης ή κατείσδυσης στους υπόγειους υδροφορείς. Επιπλέον, το 90% των αποχετευτικών και το 70% των βιομηχανικών λυμάτων σε ένα μεγάλο αριθμό χωρών – συνήθως των πιο φτωχών - καταλήγουν στο περιβάλλον χωρίς επεξεργασία, επιβαρύνοντας με τον τρόπο αυτό τα αποθέματα γλυκού νερού και προκαλώντας προβλήματα στην υγεία των ανθρώπων.

Η υποβάθμιση των υδροτόπων ως αποτέλεσμα μόλυνσης και ρύπανσης των νερών, επέκτασης των γεωργικών, τουριστικών και αστικών δραστηριοτήτων είναι από τις κύριες αιτίες της ραγδαίας μείωσης της βιοποικιλότητας σε παγκόσμιο επίπεδο τις τελευταίες δεκαετίες. Ενώ ο ρυθμός απώλειας ειδών ήταν της τάξης του ενός έως τριών ειδών το χρόνο για εκατοντάδες χιλιάδες χρόνια, τις τελευταίες δεκαετίες σημειώνονται απώλειες 1000 ειδών το χρόνο.

Η διαχείριση του νερού στη Μεσόγειο

Από έλλειψη και ακατάλληλη διαχείριση του νερού υποφέρει έντονα και η Μεσόγειος. **Το 80% του πληθυσμού των μεσογειακών χωρών έχει πρόσβαση σε ασφαλές πόσιμο νερό**, αν και πολλές περιοχές προμηθεύονται πόσιμο νερό από άλλες πόλεις ή καταφεύγουν σε εμφιαλωμένο νερό (μεταξύ άλλων περιοχές της Ελλάδας, όπως η Κόρινθος και τα νησιά του Αιγαίου). Μεταξύ, όμως, του αγροτικού πληθυσμού των νότιων ακτών της Μεσογείου, μόνο το 60% του πληθυσμού έχει πρόσβαση σε ασφαλές πόσιμο νερό.

Σε πολλές περιοχές, που δεν αντιμετωπίζουν ακόμα προβλήματα ακραίας έλλειψης νερού, η ζήτησή του είναι μέγιστη το καλοκαίρι, όταν η διαθεσιμότητά του στη φύση είναι η ελάχιστη. Συχνά, σε περιοχές με μικρή διαθεσιμότητα νερού, υπάρχει μεγάλη ζήτηση, εξαιτίας αυξημένου πληθυσμού ή/ και έντονων οικονομικών δραστηριοτήτων (π.χ. τουρισμός, εντατικά αρδευόμενες περιοχές κ.ά.). Στη σημερινή εποχή **πίνουμε ή χρησιμοποιούμε καθημερινά στον βιομηχανικό κόσμο για μαγείρεμα 2-3 λίτρα νερού, κατ' άτομο**, ενώ πάνω από 145 λίτρα καταναλώνονται αντίστοιχα στην τουαλέτα, το μπάνιο, την περιποίηση του σώματος, το πλύσιμο ρούχων ή πιάτων, την καθαριότητα του σπιτιού, το πότισμα των λουλουδιών. Από το 1950 μέχρι σήμερα, έχει υπερ-τριπλασιαστεί η παγκόσμια κατανάλωση νερού, αναπτυσσόμενη με διπλάσιους τουλάχιστον ρυθμούς, απ' ότι η αύξηση του πληθυσμού. Η προσφορά, όμως, του νερού δεν είναι δεδομένη, έχει κάποια ανώτερα όρια. Είναι αναγκαία, λοιπόν, η σωστή, βιώσιμη διαχείριση των υδατικών πόρων.

Μια βιώσιμη διαχείριση των υδατικών πόρων είναι αναγκαία στη Ν. Ευρώπη και τη Μεσόγειο, μια και τα πράγματα αναμένεται ότι θα χειροτερέψουν και άλλο, αφού όλοι οι ειδικοί επιστήμονες συμφωνούν ότι μια από τις **συνέπειες της αλλαγής του κλίματος** στη Μεσόγειο είναι η σημαντική μείωση των βροχοπτώσεων και η **αύξηση της μέσης θερμοκρασίας**, που θα προξενήσουν μείωση των διαθέσιμων υδατικών πόρων. Σύμφωνα με μελέτη που δημοσιεύτηκε πρόσφατα στο επιστημονικό περιοδικό "Science", η μεσογειακή λεκάνη εμφανίζεται ως η πλέον ευάλωτη στην υπερθέρμανση του πλανήτη, εξαιτίας της αλλαγής του παγκόσμιου κλίματος και οι συνέπειες θα είναι μεταξύ άλλων η μείωση των βροχοπτώσεων και η αύξηση της μέσης θερμοκρασίας,

που θα προξενήσουν μείωση των διαθέσιμων υδατικών πόρων. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των επιστημόνων, το 38% του πληθυσμού της Μεσογείου θα ζει σε ζώνες, όπου θα παρατηρούνται ελλείψεις νερού. Η **Ισπανία** αντιμετωπίζει τα τελευταία χρόνια τη **χειρότερη ξηρασία** των τελευταίων δεκαετιών. Στις αρχές της δεκαετίας του '90 η **Αθήνα** βρέθηκε αντιμέτωπη με το φάσμα της δίψας, εξ αιτίας ανάλογης ξηρασίας και κακής διαχείρισης των υδατικών πόρων. Χρόνιο είναι το πρόβλημα της λειψυδρίας στις Κυκλάδες και σε ορισμένα νησιά της Δωδεκανήσου κατά τους θερινούς μήνες και συνεχώς επιδεινώνεται: 20 τουλάχιστον νησιά αντιμετωπίζουν σοβαρό πρόβλημα.

Στη Μεσόγειο έχει χαθεί το **50 % (σε ορισμένες περιοχές και το 90%) των υγροτόπων της**. Τον Αύγουστο και το Σεπτέμβριο 2004, πέθαναν **30.000 πουλιά και πολλές χιλιάδες ψάρια στη λίμνη Κορώνεια**, εξ αιτίας της ασυνήθιστα χαμηλής στάθμης του νερού και της ρύπανσης.

Η παγκόσμια πρόκληση: βιώσιμη διαχείριση των υδατικών πόρων

Μέχρι πριν από λίγα χρόνια, η διαχείριση των υδατικών πόρων ήταν τυχαία και βασιζόταν, συχνά, στο δίκαιο του ισχυρότερου ή στη λογική του “πρώτου χρήστη”. Η ιδιοκτησία, όμως, των πηγών νερού είναι “πολύ πιο πολύπλοκη υπόθεση σε σχέση με την ιδιοκτησία πάνω στη γη”, όπως διαπιστώνει και η έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας “Βιώσιμη Ανάπτυξη σε ένα δυναμικό κόσμο” (2003). Φυσικές αποστάσεις, διαφορετικό θεσμικό και διοικητικό καθεστώς, εμπλοκή κρατών, περιφερειών, μειονοτήτων και αλληλοσυγκρουόμενων δραστηριοτήτων καθιστούν εξαιρετικά δύσκολη μια συμφωνία για κοινή διαχείριση των νερών, με τρόπο μάλιστα που να ικανοποιεί όχι μόνο τις ανθρώπινες και οικονομικές ανάγκες αλλά και αυτές των οικοσυστημάτων. Εξάλλου, η εξασφάλιση συμφωνιών για παροχή σταθερών ποσοτήτων νερού στις διάφορες πλευρές, ελάχιστη σημασία έχει αν η ποιότητα του νερού υποβαθμίζεται. Η πολυπλοκότητα των υδρολογικών συστημάτων και οι “απόβλεπτες” συχνά συμπεριφορές του κλίματος δημιουργούν επιπλέον προβλήματα στην έννοια της “ιδιοκτησίας” των υδατικών πόρων. Για το λόγο αυτό, τα δικαιώματα “ιδιοκτησίας” στο νερό ενεργοποιούνται, συνήθως, σε καταστάσεις έλλειψης νερού ή λειψυδρίας. Είναι χαρακτηριστικό, πάντως, ότι σε ορισμένες περιοχές της υπο-Σαχάριας Αφρικής, τα δικαιώματα στη γη είναι λιγότερο σημαντικά από τα δικαιώματα στη χρήση νερού. Έτσι το δικαίωμα καλλιέργειας μιας περιοχής μπορεί να ανήκει σε ολόκληρη την κοινότητα, αλλά το δικαίωμα στο νερό είναι περιορισμένο. Έλεγχος πάνω στο νερό σημαίνει με αυτό τον τρόπο και έλεγχο πάνω στην γη, ακριβώς δηλαδή το αντίθετο από αυτό που ισχύει στην Αμερική και στην Ευρώπη.

Ο ανταγωνισμός για το νερό έχει, συνήθως, δύο όψεις:

- **πρόσβαση σε φτηνό νερό**, κάτι που συνδέεται συνήθως με τη χρήση του σε γεωργικές δραστηριότητες, τουριστικές ή αστικές δραστηριότητες, ανεξάρτητα αν αυτό γίνεται σε βάρος άλλων αναγκών, όπως η διατήρηση των υδατικών συστημάτων σε καλή κατάσταση ή η κάλυψη τοπικών αναγκών

- **δικαίωμα στο νερό**, κάτι που συνδέεται είτε με την αδυναμία φτωχών κοινωνικών ομάδων να έχουν πρόσβαση σε καλής ποιότητας πόσιμο νερό ή νερό για την κάλυψη βασικών αναγκών τους (υγιεινής και καθαριότητας), είτε με τη σύγκρουση χρήσεων μεταξύ διαφορετικών χρηστών, όταν πλέον έχουν ξεπεραστεί οι αντοχές των υδατικών συστημάτων και το νερό δεν επαρκεί για όλες τις χρήσεις.

Το δικαίωμα στο νερό και οι «Στόχοι της Χιλιετίας»

Τον Νοέμβριο του 2003, η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα αναγνώρισε **ως θεμελιώδες δικαίωμα όλων των ανθρώπων την πρόσβαση σε επαρκείς ποσότητες πόσιμου νερού** για προσωπική και οικιακή χρήση. Το Μάρτιο 2005, ξεκίνησε η 10ετής καμπάνια των Ηνωμένων Εθνών με τίτλο **«Νερό για Ζωή»**.

Οι **«Στόχοι της Δεκαετίας»**, που υιοθετήθηκαν από τις κυβερνήσεις το 2000, αποτελούν το ελάχιστο που μπορεί να κάνει η παγκόσμια κοινότητα για να **μειωθεί στο μισό ο αριθμός των ανθρώπων και ιδιαίτερα των παιδιών που πεθαίνουν κάθε χρόνο από ασθένειες που έχουν να κάνουν με το νερό**.

Το «Σχέδιο Εφαρμογής» της Παγκόσμιας Διάσκεψης για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη

Το Σχέδιο Εφαρμογής, που συμφωνήθηκε στο πλαίσιο της Παγκόσμιας Διάσκεψης για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (2002, Γιοχάνεσμπουργκ) περιλαμβάνει σειρά αναφορών στο θέμα της βιώσιμης διαχείρισης των υδατικών πόρων:

Κεφάλαιο 23

«...Οι ανθρώπινες δραστηριότητες έχουν αυξημένες επιπτώσεις στην ακεραιότητα των οικοσυστημάτων, τα οποία παρέχουν σημαντικούς πόρους και υπηρεσίες για την ανθρώπινη ευημερία και τις οικονομικές δραστηριότητες. Η διαχείριση της βάσης των φυσικών πόρων κατά ένα βιώσιμο και ολοκληρωμένο τρόπο είναι σημαντική για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Για να ανατραπεί η παρούσα τάση υποβάθμισης των φυσικών πόρων και μάλιστα το συντομότερο δυνατό, είναι αναγκαίο να εφαρμοστούν στρατηγικές που συμπεριλαμβάνουν στόχους υιοθετημένους σε εθνικό επίπεδο και όπου κρίνεται κατάλληλο σε τοπικό επίπεδο, ώστε να προστατευτούν τα οικοσυστήματα και να επιτευχθεί ολοκληρωμένη διαχείριση της γης, του νερού και των ζωντανών πόρων ενισχύοντας τις τοπικές και εθνικές ικανότητες των οικοσυστημάτων...»

Κεφάλαιο 24

*«...Να προωθηθεί ένα πρόγραμμα δράσεων με οικονομική και τεχνική υποστήριξη, ώστε να επιτευχθεί ο Αναπτυξιακός Στόχος της Χιλιετίας για το ασφαλές πόσιμο νερό. Συμφωνούμε να **μειώσουμε μέχρι το έτος 2015 κατά το ήμισυ την αναλογία των ατόμων, που δεν έχουν τα οικονομικά μέσα ή δεν μπορούν να έχουν πρόσβαση σε ασφαλές πόσιμο νερό**, όπως σκιαγραφείται στην Διακήρυξη της Χιλιετίας. Επίσης, συμφωνούμε να **μειώσουμε κατά το ήμισυ την αναλογία των ατόμων που δεν έχουν πρόσβαση σε βασικές υγειονομικές υπηρεσίες**. Για αυτούς τους σκοπούς περιλαμβάνονται δράσεις σε όλα τα επίπεδα ώστε:*

*α) Να **κινητοποιηθούν διεθνείς και εγχώριες οικονομικές πηγές σε όλα τα επίπεδα**, να γίνει μεταφορά τεχνογνωσίας, να προωθηθούν οι καλύτερες πρακτικές και να υποστηριχθεί η ενδυνάμωση ικανοτήτων («capacity building») για τις υποδομές υγείας και παροχής νερού, καθώς και να αναπτυχθούν υπηρεσίες για το νερό και την υγεία. Πρέπει να εξασφαλισθεί ότι οι υποδομές και οι υπηρεσίες ανταποκρίνονται στις ανάγκες των φτωχών και σέβονται και τα δύο φύλα («gender sensitive»).*

*β) Να **διευκολυνθούν η πρόσβαση στη δημόσια πληροφορία και η συμμετοχή των ατόμων - συμπεριλαμβανομένων των γυναικών**, ώστε να υποστηριχθεί η πολιτική και η διαδικασία λήψης αποφάσεων, που σχετίζονται με τη διαχείριση του νερού και την εκτέλεση των σχετικών έργων.*

*γ) Να **προαχθούν πρωτοβουλιακές δράσεις** από τις κυβερνήσεις, με τη στήριξη όλων των εται-*

ρων, στη διαχείριση του νερού και την ενδυνάμωση ικανοτήτων («capacity building») σε εθνικό, και όπου κρίνεται κατάλληλο σε τοπικό επίπεδο. Να προαχθούν και να παρασχεθούν νέες και επιπρόσθετες οικονομικές πηγές, καθώς και καινοτόμες τεχνολογίες, ώστε να υλοποιηθεί το κεφάλαιο 18 της Agenda 21.

δ) Να ενταθεί η πρόληψη της ρύπανση του νερού, ώστε να μειωθεί ο κίνδυνος να πληγεί η δημόσια υγεία και να **προστατευθούν τα οικοσυστήματα**. Αυτό πρέπει να γίνει:

- με την είσοδο τεχνολογιών για **οικονομικά προσβάσιμες υπηρεσίες υγιεινής**,
- με την **επεξεργασία των υγρών βιομηχανικών και οικιακών λυμάτων**,
- με τη **μετρίαση των αποτελεσμάτων της ρύπανσης** των υπογείων νερών,
- με την εγκατάσταση σε εθνικό επίπεδο **συστημάτων ελέγχου**
- με τη δημιουργία **αποτελεσματικού νομικού πλαισίου**.

ε) Να υιοθετηθούν μέτρα πρόληψης και προστασίας, ώστε να προαχθεί η βιώσιμη χρήση του νερού και να αντιμετωπισθούν οι ελλείψεις νερού

Κεφάλαιο 25

Να αναπτυχθεί η **ολοκληρωμένη διαχείριση υδατικών πόρων**, καθώς και τα **σχέδια αποδοτικότητας του νερού μέχρι το 2005**, με υποστήριξη των αναπτυσσόμενων χωρών διαμέσου δράσεων σε όλα τα επίπεδα, ώστε:

α) Να αναπτυχθούν και να εκτελεστούν **εθνικές/τοπικές στρατηγικές, σχέδια και προγράμματα**, όσον αφορά στην ολοκληρωμένη διαχείριση της λεκάνης των ποταμών, των περιοχών μεταξύ ποταμών (κοιλιάδες) και των υπόγειων νερών. Να εισαχθούν μέτρα, ώστε να βελτιωθεί η αποδοτικότητα της υποδομής του νερού, να μειωθούν οι απώλειές του και να αυξηθεί η ανακύκλωση του νερού.

β) Να μεταχειριστεί το **συνολικό εύρος των πολιτικών εργαλείων**, που περιλαμβάνουν κανονισμούς, ελέγχους, εθελοντικά μέτρα, εργαλεία της αγοράς και εργαλεία βασισμένα στην πληροφορία, διαχείριση των χρήσεων γης, ανάκτηση του κόστους των υπηρεσιών νερού, χωρίς η ανάκτηση του κόστους να γίνεται εμπόδιο στην πρόσβαση σε ασφαλές πόσιμο νερό από τους φτωχούς και υιοθέτηση μιας **ολοκληρωμένης προσέγγισης υδρολογικής λεκάνης**.

γ) Να βελτιωθεί η απόδοση στη χρήση των υδατικών πόρων και να προαχθεί η κατανομή τους ανάμεσα σε ανταγωνιστικές χρήσεις κατά τρόπο, που δίνει προτεραιότητα στην **ικανοποίηση βασικών ανθρω-**

πίνων αναγκών και ισορροπεί την απαίτηση διατήρησης ή αποκατάστασης των οικοσυστημάτων με τις ανθρώπινες οικιακές, βιομηχανικές και αγροτικές ανάγκες, συμπεριλαμβανομένης της ανάγκης προστασίας της ποιότητας του νερού.

δ) Να αναπτυχθούν προγράμματα, που θα μετριάσουν τα αποτελέσματα ακραίων γεγονότων, που έχουν σχέση με το νερό.

ε) Να υποστηριχθεί η διάχυση της τεχνολογίας και η ενδυνάμωση ικανοτήτων («capacity building») για μη συμβατικούς υδατικούς πόρους, καθώς και οι τεχνολογίες διατήρησης σε περιοχές που αντιμετωπίζουν συνθήκες έλλειψης νερού ή υπόκεινται σε ξηρασία και ερημοποίηση. Αυτό θα γίνει με τεχνική και οικονομική υποστήριξη και την ενδυνάμωση ικανοτήτων.

στ) Να υποστηριχθούν, όπου κριθεί κατάλληλο, προσπάθειες και προγράμματα για ενεργειακά αποδοτική, βιώσιμη και αποτελεσματική όσον αφορά το κόστος αφαλάτωση του θαλασσινού νερού, ανακύκλωση του νερού και συγκομιδή νερού από παράκτιες ομίχλες στις αναπτυσσόμενες χώρες με μέτρα τεχνολογικά, τεχνικά, με οικονομική βοήθεια και άλλους τρόπους.

ζ) Να διευκολυνθεί η εγκαθίδρυση της συνεργασίας δημόσιου-ιδιωτών και άλλων μορφών συνεργασίας, που δίνουν προτεραιότητα στις ανάγκες των φτωχών, μέσα σε σταθερά και διαφανή εθνικά κανονιστικά πλαίσια, που διαμορφώνονται από τις Κυβερνήσεις. Να γίνονται **σεβαστές οι**

τοπικές συνθήκες, που συμπεριλαμβάνουν όλους τους ενδιαφερόμενους εταίρους, να ελέγχεται η απόδοση και να αυξάνεται η ευθύνη δημόσιων θεσμών και ιδιωτικών εταιριών.

Κεφάλαιο 26

Να υποστηριχθούν οι αναπτυσσόμενες χώρες και οι χώρες με οικονομία σε μετάβαση, στις προσπάθειες τους να ελέγξουν και να εκτιμήσουν την ποσότητα και την ποιότητα των υδατικών πόρων, διαμέσου της εγκαθίδρυσης και/ή περαιτέρω ανάπτυξης εθνικών δικτύων ελέγχου, βάσεων δεδομένων υδατικών πόρων, καθώς και της ανάπτυξης σχετικών εθνικών δεικτών.

Κεφάλαιο 27

Να βελτιωθεί η διαχείριση των υδατικών πόρων και η επιστημονική κατανόηση του κύκλου του νερού διαμέσου συνεργασίας, κοινής παρατήρησης και έρευνας. Για αυτό το σκοπό πρέπει να ενθαρρυνθεί και να προαχθεί ο επιμερισμός της γνώσης, να παρέχεται η ενδυνάμωση ικανοτήτων και η μεταφορά της τεχνολογίας, όπως συμφωνήθηκε αμφίπλευρα. Η μεταφορά της τεχνολογίας συμπεριλαμβάνει remote sensing (τηλεπισκόπηση) δορυφορικές τεχνολογίες, ειδικά για τις αναπτυσσόμενες χώρες και τις χώρες με οικονομίες σε μετάβαση.

Κεφάλαιο 28

Να προαχθεί ο αποτελεσματικός συντονισμός μεταξύ των διαφόρων διεθνών και διακυβερνητικών σωμάτων, καθώς και ο συντονισμός διαδικασιών που δουλεύουν σε θέματα που σχετίζονται με το νερό, τόσο μέσα στο σύστημα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών όσο και ανάμεσα στα Ηνωμένα Έθνη και διεθνή οικονομικά ιδρύματα, λαμβάνοντας υπόψη τις συμβολές άλλων διεθνών ιδρυμάτων και της κοινωνίας των πολιτών, ώστε να ενημερωθεί η διακυβερνητική διαδικασία λήψεως αποφάσεων. Επίσης, πρέπει να προαχθεί πιο στενός συντονισμός, ώστε να επεξεργαστούν και υποστηριχτούν προτάσεις και να ακολουθηθούν δραστηριότητες, που σχετίζονται με το Διεθνές Έτος Γλυκού Νερού 2003 και πέρα.

Ευρωπαϊκή Οδηγία Πλαίσιο για το Νερό (2000/60)

Η ευρωπαϊκή **Οδηγία Πλαίσιο για το Νερό (2000/60)** αναγνωρίζει με σαφήνεια ότι πρέπει να **εξασφαλίζεται επαρκής ποιότητα και υψηλή ποσότητα νερού όχι μόνο για τις ανάγκες των ανθρώπινων κοινωνιών, αλλά και για τις λειτουργίες των οικοσυστημάτων** και δεσμεύει στη διασφάλιση όχι μόνο των φυσικοχημικών, αλλά και των οικολογικών / βιολογικών χαρακτηριστικών των υδάτων.

Πιο συγκεκριμένα, η Οδηγία Πλαίσιο για το Νερό 2000/60 έρχεται να θέσει το πολιτικό πλαίσιο για την προστασία και διαχείριση των υδάτων, με στόχο να επιτευχθεί μέχρι το 2015 καλή κατάσταση για όλα τα επιφανειακά και υπόγεια νερά της Ευρώπης, μέσω της κατάρτισης ολοκληρωμένων σχεδίων διαχείρισης σε επίπεδο υδρολογικής λεκάνης. Η Οδηγία αυτή θεωρείται σταθμός στην περιβαλλοντική νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τόσο λόγω των μεγαλεπίβολων στόχων, που θέτει όσο και λόγω της νέας προσέγγισης που υιοθετεί.

Τα στοιχεία - κλειδιά της νομοθεσίας περιλαμβάνουν :

- Την προστασία όλων των υδάτων – ποταμών – λιμνών - παράκτιων υδάτων και υπόγειων υδάτων.
- Την καλή κατάσταση, που εξειδικεύεται βάσει οικολογικών και χημικών κριτηρίων για τους επιφανειακούς υδατικούς πόρους (συμπεριλαμβανομένων των παράκτιων θαλάσσιων νερών) και χημικών και ποσοτικών κριτηρίων για τα υπόγεια νερά. Ιδιαίτερη έμφαση

και αυστηρότερα όρια προβλέπονται για τα ύδατα ειδικών χρήσεων (νερά για πόση, κολύμβηση ή νερά προστατευόμενων περιοχών).

- Την δημιουργία συστήματος διαχείρισης για τις λεκάνες απορροής, αναγνωρίζοντας ότι τα υδατικά συστήματα δεν σταματούν στα εθνικά σύνορα.

- Την απαίτηση για διασυνοριακή συνεργασία μεταξύ χωρών και όλων των εμπλεκόμενων μερών. Η Οδηγία – Πλαίσιο απαιτεί όλοι οι εταίροι σε μια λεκάνη απορροής να διαχειρίζονται τα νερά με στενή συνεργασία. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να καταρτιστεί κοινό πρόγραμμα Διαχείρισης Λεκανών Απορροής με μέτρα που θα εξασφαλίσουν ότι οι φιλόδοξοι στόχοι της Οδηγίας θα επιτευχθούν μέσα στις καθορισμένες προθεσμίες.

Η Οδηγία - Πλαίσιο επιχειρεί να παρακινήσει σε σύμπραξη γύρω από τη διαχείριση του νερού σε επίπεδο λεκάνης απορροής.

- Την απαίτηση για πολιτικές τιμολόγησης του νερού και εξασφάλισης ότι ο ρυπαίνων πληρώνει.

- Την εξισορρόπηση των συμφερόντων του περιβάλλοντος με τα συμφέροντα αυτών που εξαρτώνται από αυτό.

- Την εξασφάλιση της ενεργού συμμετοχής όλων των φορέων, συμπεριλαμβανομένων των μη κυβερνητικών οργανισμών και των τοπικών κοινοτήτων, στις δραστηριότητες διαχείρισης υδάτων.

Οι επιμέρους στόχοι που έχουν τεθεί είναι:

- Μέχρι το τέλος του 2003, ενσωμάτωση της Οδηγίας στο εθνικό δίκαιο, ο προσδιορισμός επιμέρους λεκανών απορροής και ο καθορισμός αρμόδιων φορέων διαχείρισης τους.

- Μέχρι το τέλος του 2004, προσδιορισμός των πιέσεων, των επιπτώσεων και των οικονομικών παραμέτρων για κάθε υδρολογική λεκάνη.

- Μέχρι το τέλος του 2006, να έχει οργανωθεί η παρακολούθηση της κατάστασης των υδάτων.

- Μέχρι το τέλος του 2009, να έχουν εντοπισθεί τα μέτρα, που πρέπει να ληφθούν, καθώς και να έχει ολοκληρωθεί η σύνταξη και δημοσιοποίηση προγράμματος ολοκληρωμένης διαχείρισης για κάθε υδρολογική λεκάνη.

- Μέχρι το τέλος του 2010, να εφαρμόζεται σαφής τιμολογιακή πολιτική υδάτων με στόχο τη βιώσιμη διαχείρισή τους.

- Μέχρι το τέλος του 2012, να λειτουργούν τα προγράμματα διαχείρισης των υδατικών πόρων σε επίπεδο υδρολογικής λεκάνης.

- Μέχρι το τέλος του 2015, να έχει επιτευχθεί η προστασία και η διαχείριση των υδάτων και γενικότερα να έχουν ικανοποιηθεί οι περιβαλλοντικοί στόχοι.

Η εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης πολιτικής διαχείρισης και προστασίας των υδατικών πόρων προϋποθέτει ενημέρωση κι ευαισθητοποίηση των πολιτών καθώς και ουσιαστική συμμετοχή τους στη λήψη και εφαρμογή των αποφάσεων.

Ευρωπαϊκή Διακήρυξη «Για μια νέα κουλτούρα για το νερό»

Δεκάδες πανεπιστημιακοί, επιστήμονες και εκπρόσωποι φορέων, μεταξύ των οποίων και το Δίκτυο ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ SOS, συνυπέγραψαν στην Μαδρίτη στις 18 Φεβρουαρίου 2005 την «Ευρωπαϊκή Διακήρυξη για μια Νέα Κουλτούρα για το Νερό». Είναι αναγκαία μια **νέα κουλτούρα για το νερό** που θα διασφαλίζει ότι η κάλυψη των ανθρώπινων και κοινωνικών αναγκών (νερό για τη ζωή και νερό για βιώσιμη ανάπτυξη) δεν αγνοεί την υποχρέωση να εξασφαλίζουμε νερό και για τις ανάγκες των φυσικών οικοσυστημάτων. Αλλαγές σε πολιτικές προτεραιότητες, αλλά και σε καθημερινές συνήθειες με στόχο την εξοικονόμηση νερού είναι σήμερα μια επείγουσα προτεραιότητα.

*«...Απαιτούνται σήμερα βαθιές αλλαγές στο σύστημα αξιών μας, στην κατανόηση της φύσης, στις ηθικές μας αρχές και στον τρόπο ζωής μας. Συνοπτικά, υπάρχει ανάγκη για αλλαγή κουλτούρας, για τη δημιουργία μιας νέας κουλτούρας για το νερό. **Μια Νέα Κουλτούρα για το Νερό** που θα δέχεται μια ολιστική προσέγγιση και θα αναγνωρίζει τις πολλαπλές διαστάσεις των ηθικών, περιβαλλοντικών, κοινωνικών, οικονομικών, πολιτικών και συγκινησιακών αξιών που εμπεριέχονται στα υδατικά οικοσυστήματα. Στη βάση της παγκόσμιας αρχής του σεβασμού για τη ζωή, ποτάμια, λίμνες, πηγές, υγρά τοπία και υπόγεια αποθέματα πρέπει να θεωρούνται ως “Κληρονομιά της Βιόσφαιρας” και θα πρέπει να δια-κυβερνώνται από τις κοινότητες και τους δημόσιους φορείς με στόχο τη διασφάλιση της δημοκρατικής και βιώσιμης διαχείρισής τους...»* (από την «Ευρωπαϊκή Διακήρυξη για Μια Νέα Κουλτούρα για το Νερό», Μαδρίτη 18/2/2005, την οποία συνυπέγραψε και το Δίκτυο ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ SOS)

